

DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA CSP

jako element kształtowania nowego modelu policjanta po 1989 r.

podinsp. Agnieszka Gorzałczyńska-Mróz

Naczelnik Wydziału Wydawnictw i Poligrafii CSP

Haurit aquam cribro, qui discere vult sine libro

(przysł. Czerpie wodę przetakiem, kto bez ksiąg chce być żakiem)

W artykule dokonano przeglądu 30-letniej działalności wydawniczej CSP w celu ukazania, że jest ona istotnym elementem kształtowania nowego modelu policjanta po 1989 r. We wstępie scharakteryzowano okres transformacji ustrojowej i jego wpływ na formowanie się Policji, a następnie w 3 częściach obejmujących kolejne 10-lecia wyodrębniono najistotniejsze prace lub grupy zagadnień, wokół których koncentrowały się publikacje wydane z inicjatywy CSP, Komendy Głównej Policji czy MSWiA.

PRZEMIANA USTROJOWA I UTWORZENIE POLICJI

Efektem transformacji ustrojowej w 1989 r., która objęła sferę polityczną, ekonomiczno-gospodarczą i społeczną, była również przebudowa resortu spraw wewnętrznych oraz stworzenie polskiego prawa policyjnego zbliżonego do unormowań państw prawnych.

6 kwietnia 1990 r. sejm przyjął nowe akty prawne, nazwane pakietem ustaw policyjnych, a wśród nich ustawy regulujące organizację i działalność urzędu ministra spraw wewnętrznych oraz dwóch podległych mu formacji – Urzędu Ochrony Państwa oraz Policji. 12 października 1990 r. uchwalono natomiast ustawę o Straży Granicznej. 1 października 1996 r. Urząd Ochrony Państwa został wyłączony ze struktur Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i podporządkowany bezpośrednio prezesowi Rady Ministrów¹. Uchwalone wówczas akty prawne stanowiły nie tylko nową, normatywną regulację działalności organów ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego, lecz także pewien przełom jakościowy w kształtowaniu postaw prawnych funkcjonariuszy Policji i realizowanych przez nie celów².

Policja miała służyć społeczeństwu i z nim współpracować. Stworzono podstawy prawne współpracy Policji z samorządem lokalnym oraz nakreślono obszary współdziałania: tworzenie systemów bezpieczeństwa lokalnego, poprawa wizerunku Policji oraz nowoczesne zarządzanie Policją uwzględniające

badania opinii publicznej. Ponieważ transformacja ustrojowa przyniosła wzrost zagrożeń, które wcześniej były w Polsce marginalne, a mianowicie przestępczości zorganizowanej, terroryzmu, nowych form przestępczości gospodarczej, zamachów bombowych i działalności międzynarodowych gangów przestępczych, Policja musiała nauczyć się z nimi skutecznie walczyć. W tym celu utworzono Centralne Biuro Śledcze KGP, a później wprowadzono instytucje prawne – świadka koronnego, zakupu kontrolowanego³. Dla profesjonalnego działania policjantów kluczowe stało się także odpowiednie szkolenie i wymiana doświadczeń w ramach coraz liczniejszych kontaktów z policją Europy Zachodniej i Stanów Zjednoczonych.

Ważną zmianą było także przywrócenie międzywojennej zasady apolityczności Policji, zarówno całej formacji, jak i poszczególnych funkcjonariuszy, których od 1990 r. obowiązuje ustawowy zakaz przynależności do partii politycznych. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 10 kwietnia 2002 r. potwierdził zgodność tego zakazu z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej, a także Międzynarodowym Paktem Praw Obywatelskich i Politycznych oraz Konwencją o Ochronie Praw Człowieka⁴. Konsekwencją przemiany ustrojowej oraz nowego prawa policyjnego były również zmiany kadrowe, w których wyniku na początku 1993 r. Policja przyjęła 30 tysięcy zupełnie nowych funkcjonariuszy. Ich przeszkolenie powierzono przebudowanemu w 1990 r. szkolnictwu policyjnemu, w tym m.in. utworzonemu w dniu 27 sierpnia 1990 r. Centrum Szkolenia Policji w Legionowie⁵.

PUBLIKACJE LAT 90. XX W. DROGA POLSKIEJ POLICJI „NA ZACHÓD”

Zgodnie z zarządzeniem nr 85 Ministra Spraw Wewnętrznych z 27 sierpnia 1990 r. w sprawie utworzenia CSP jednostka ta miała przygotowywać wyspecjalizowane kadry do wykonywania zadań związanych z ochroną bezpieczeństwa obywateli oraz utrzymaniem bezpieczeństwa i porządku publicznego. Do zakresu działania CSP należało: szkolenie policjantów w dziedzinach niezbędnych dla służby, a przede wszystkim ruchu drogowego, techniki kryminalistycznej, techniki operacyjnej i obserwacji; prowadzenie innych kursów specjalistycznych uwzględniających potrzeby poszczególnych rodzajów służb Policji, prowadzenie nauczania języków obcych, doskonalenie kadry kierowniczej Policji oraz kształcenie rezerwy tej kadry, współpraca ze szkołami wyższymi i instytucjami naukowymi w zakresie objętym działalnością Centrum, gromadzenie i opracowywanie zbiorów, a także prowadzenie działalności wydawniczej dla potrzeb Centrum i Policji.

W ciągu 30 lat oferta szkoleniowa CSP ulegała rozszerzeniu. W 1995 r. było to 40 kursów⁶, w 2010 r. – 67⁷, natomiast w 2019 r. – 76.

Różnorodność kursów specjalistycznych oraz centralne położenie CSP, duży teren, dobre zaplecze dydaktyczne i logistyczne oraz bliskość stolicy sprawiły, że szkoła stała się miejscem częstej wymiany wiedzy i doświadczeń przez policjantów z kraju i zagranicy. Organizowano tu liczne przedsięwzięcia ogólnopolskie i międzynarodowe, w tym konferencje, narady i odprawy kadry kierowniczej Policji, seminaria i szkolenia spoza planu szkoleń i kursów organizowanych centralnie. Komendant CSP z upoważnienia Komendanta Głównego Policji reprezentował polską Policję w kilku organizacjach międzynarodowych, odpowiedzialnych za szkolnictwo europejskie – AEPC, MEPA, CEPOL⁸. Wykładowcy z CSP odbyli liczne staże zagraniczne oraz uczestniczyli w szkoleniach prowadzonych w Centrum przez ekspertów z Wielkiej Brytanii, Francji, USA i Niemiec. Ponadto w latach 1998–2016 w ramach CSP funkcjonowało Międzynarodowe Centrum Szkoleń Specjalistycznych Policji (MCSSP), które przeprowadziło ogromną liczbę przedsięwzięć szkoleniowych z udziałem policjantów z niemal całego świata. Od początku istnienia CSP działalność wydawnicza prowadzona przez Wydział Wydawnictw wspierała zarówno proces dydaktyczny CSP, jak i liczne projekty i przedsięwzięcia realizowane przez kierownictwo formacji oraz Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji w „tworzeniu modelu policji nie tylko sprawnej, ale przede wszystkim przyjaznej ludziom i cieszącej się zaufaniem społecznym”⁹.

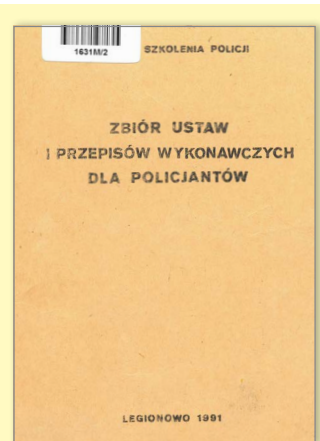
Funkcję programową działalności wydawniczej związanej z procesem dydaktycznym pełniła Rada Wydawnicza pod przewodnictwem Zastępcy Komendanta CSP do spraw dydaktycznych. Różnorodność specjalności, w których CSP szkoliło policjantów, sprawiła, że wydawane przez szkołę publikacje dotyczyły wszystkich rodzajów służby policyjnej i różnych dziedzin nauki, których znajomość była niezbędna w profesjonalnym wykonywaniu zadań przez Policję. Były wśród nich prace m.in. z zakresu prawa, kryminalistyki,

kryminologii, prewencji, taktyki i technik interwencji, informatyki, ruchu drogowego, dowodzenia, metodyki, psychologii, kynologii. Wydział wspierał poligraficznie także większość przedsięwzięć międzynarodowych organizowanych przez MCSSP.

PRAWO

Prawo policyjne

„Warunkiem właściwego i efektywnego wykonywania zadań przez funkcjonariusza Policji jest dobra znajomość przepisów prawnych”¹⁰, dlatego jedną z pierwszych publikacji Wydziału Wydawnictw CSP był *Zbiór ustaw i przepisów wykonawczych dla policjantów* obejmujący ustawę o urzędzie Ministra Spraw Wewnętrznych, ustawę o Policji, ustawę o Urzędzie Ochrony Państwa, uchwalone w dniu 6 kwietnia 1990 r., oraz ustawę o ochronie granicy państwowej i obszerny fragment ustawy o Straży Granicznej, uchwalone 12 października 1990 r., a także przepisy wykonawcze do ustawy o Policji (według stanu prawnego na dzień 31 stycznia 1991 r.)¹¹, dotyczące organizacji pracy resortu na nowych zasadach oraz określające warunki, sposoby realizacji przez policjantów i funkcjonariuszy UOP zadań związanych z bezpieczeństwem obywateli oraz utrzymaniem bezpieczeństwa i porządku publicznego. Wśród wydanych w tym czasie publikacji z zakresu prawa międzynarodowego dotyczącego użycia środków przymusu bezpośredniego należy wymienić *Podstawowe zasady użycia siły oraz broni palnej przez funkcjonariuszy porządku prawnego. Rezolucja VIII Kongresu ONZ w sprawie zapobiegania przestępczości i postępowania z przestępcami*, tłum. i red. nauk. A. Rzepliński (1991). W przyjętej rezolucji kongres ONZ wzywał Państwa Członkowskie do wzięcia pod uwagę i respektowania przyjętych zasad w praktyce i ustawodawstwie.

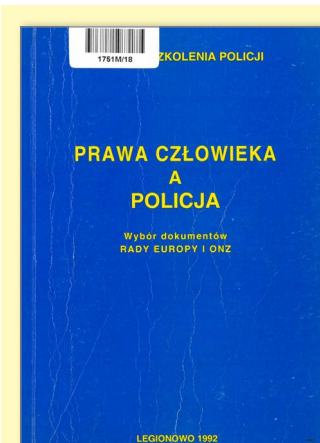
Zbiór ustaw i przepisów wykonawczych dla policjantów, 1991.

Fot. 1. Uczestnicy konferencji naukowej pn. „Prawa człowieka a policja” zorganizowanej w CSP we współpracy z Helsińską Fundacją Praw Człowieka, 27–28 września 1990 r. Zdj. ze zbiorów mł. insp. w st. spocz. Juliana Mościbrodzkiego, Naczelnika Wydziału Wydawnictw i Poligrafii CSP w latach 1990–2010.

DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA CSP W LATACH 90.

Prawa człowieka a policja

Prawa człowieka a policja. Wybór dokumentów Rady Europy i ONZ, 1992.

Na początku lat 90. Helsińska Fundacja Praw Człowieka, w ramach działań na rzecz zbudowania nowej policji w demokratycznej Polsce, organizowała w CSP szkolenia w zakresie praw człowieka dla policjantów. „Dbaliśmy o to, żeby wykładowcami byli najlepsi ludzie w kraju, znani profesorowie, bo już sam ten fakt działał stymulująco na naszych słuchaczy” – wspomina Rzepliński, który koordynował te szkolenia razem z Markiem Nowickim „Fizykiem”. „Nie odmawiał nam nikt, chociaż nie mogliśmy zaoferować dużych pieniędzy za wykłady. Ludziom naprawdę się chciało, taki wtedy panował klimat”¹².

Do efektów współpracy CSP z HFPC należą publikacje z serii dotyczącej praw człowieka. Pierwsza z nich – *Prawa człowieka a policja. Wybór dokumentów Rady Europy i ONZ* – stanowiła tłumaczenie 9 aktów prawnych Rady Europy i ONZ poświęconych przede wszystkim pracy policji – traktatów międzynarodowych, rezolucji i deklaracji regulujących m.in. postępowanie osób i instytucji stosujących prawo, ścigających przestępców i strzegących bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego. Niektóre z tych aktów prawnych były publikowane w języku polskim po raz pierwszy, a ich znajomość wraz z przystąpieniem Polski do Rady Europy (26 listopada 1991 r.) stała się konieczna. We wstępie *Od Wydawcy* wskazano adresatów publikacji:

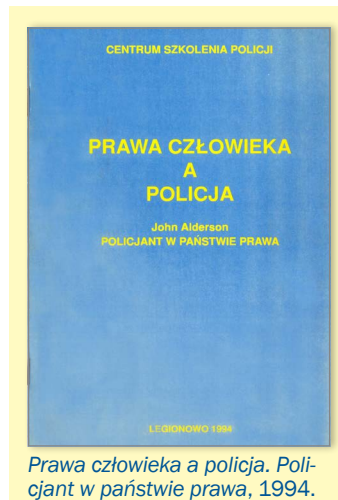
Wydawnictwo to adresujemy przede wszystkim do policjantów, głównie tych, którzy przez podejmowane działania i decyzje mogą wpływać na kształtowanie modelu funkcjonariusza policji, stosownie do wypracowanych standardów światowych¹³.

We *Wprowadzeniu* zaznaczono, że znajomość międzynarodowych standardów praw człowieka jest w pracy policjanta nieodzowna i że ustalono je po to, by określić minimalne wymagania w stosunku do funkcjonariuszy prawa, aby rozumieli oni dążenie każdej jednostki do wolności od arbitralnej władzy. Podkreślono, że standardy są oparte na wspólnym doświadczeniu państw prawnych oraz na obserwacji patologii służb policyjnych w państwach autorytarnych i totalitarnych. Wskazano też uniwersalny model policjanta w państwie demokratycznym:

Policjant jest najczęściej dostępnym przeciętnemu obywatelowi przedstawicielem państwa, dostępnym w jego codziennym doświadczeniu pieszo, kierowcy, sprzedawcy, kibica sportowego, uczestnika demonstracji, ofiary przestępstwa. W tym sensie policjant odgrywa często podstawową rolę w skutecznej ochronie praw i wolności ludzi. Policjant jest (powinien być) sługą prawa, będąc jednocześnie bardzo często jego pierwszym interpretatorem, który decyduje niejednokrotnie o tym, czy prawo zostało naruszone i o sposobie ochrony naruszonego porządku. Aby patrol policji umiał ocenić daną sytuację zgodnie z prawem, nie wystarczy tylko znajomość np. norm prawa drogowego, lecz konieczne jest także zrozumienie i wewnętrzna akceptacja istoty pań-

stwa prawa. Jest to tym bardziej konieczne, gdyż policjant pracujący poza komisariatem jest narażony na agresję słowną i fizyczną, a także na utratę życia. Policjant – z jednej strony – staje też często wobec pokusy korupcji przez osoby zainteresowane zaniechaniem ścigania ujawnionego przestępstwa, z drugiej zaś – przed pokusą nadużycia siły lub broni palnej wobec osoby, która przed ujęciem zachowywała się agresywnie lub mimo przedstawionych jej dowodów nie przyznaje się do winy.

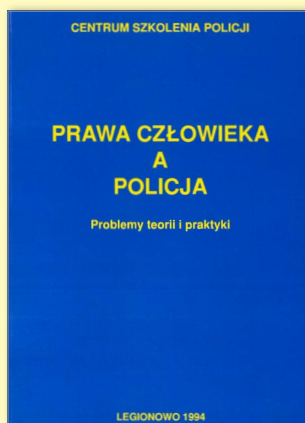
Praca policji jest bacznie obserwowana przez społeczeństwo, które nie akceptuje bezradności wobec przestępców, ale też nie jest skłonne zaakceptować samowoli działań, zabawy w korbajów, w której reguły gry określa przypadek i prawo silniejszego. Jak wskazuje doświadczenie i dwurwiekowa historia policji i więziennictwa, ludzie pragną, by oni sami i ich mienie było skutecznie chronione, ale w granicach prawa¹⁴.

Prawa człowieka a policja. Policjant w państwie prawa, 1994.

Autorem kolejnej publikacji z tej serii – *Prawa człowieka a policja. Policjant w państwie prawa* – był John Alderson, emerytowany wyższy oficer policji angielskiej, wieloletni ekspert Rady Europy w sprawach policji. Jak zauważył, w świecie idealnym policja byłaby niepotrzebna – porządek w społeczeństwie osiągnięto by w wyniku porozumienia, wzajemnej tolerancji i oddania władzy w ręce autentycznych autorytetów. Jednak w rzeczywistości w wię-

kości państw silnym instrumentem wymuszającym poszanowanie prawa jest policja i proces karny. Tworząc te instrumenty, społeczeństwa muszą jednak uważać, by system stworzony do ochrony społeczeństwa, nie stał się instrumentem zniewolenia i nie pozbawił go podstawowych wolności. Ponadto powinny zadbać o właściwy dobór i przeszkolenie policjantów, aby mogli swoje trudne zadania wykonywać prawidłowo z etycznego punktu widzenia¹⁵. J. Alderson zwrócił też uwagę na respektowanie godności ludzkiej w zachowaniu funkcjonariusza, na konieczność jego bronięcia się przed cynizmem i zobojętnieniem wobec ludzi, których widzi nieraz w najtrudniejszych i najbardziej poniżających sytuacjach. Podkreślił, że policja często zdobywa specjalne uprawnienia w zakresie inwigilacji czy zbierania informacji, a korzystając z nich legalnie, narusza prawo do prywatności czy pokrewne mu wolności. Powinna jednak działać w ramach prawa krajowego oraz podlegać przepisom i zaleceniom praw człowieka, gdyż tylko w ten sposób można zachować właściwe standardy jej postępowania¹⁶. Alderson twierdził, że tam, gdzie policję uważa się za siłę służebną wobec praw człowieka w szczególności i wszelkich działań humanitarnych, może ona oczekiwać poparcia społecznego. Prawa i obowiązki policji, jej funkcje i style działania zostały przez niego zdefiniowane na podstawie trzech dokumentów: *Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności*, *Kodeksu postępowania funkcjonariuszy porządku prawnego* i *Deklaracji o policji*. Proponowane rozwiązania zostały skierowane do wszystkich policjantów państw członkowskich Rady Europy, dlatego praca została wydana jako jej oficjalna publikacja.

Prawa człowieka a policja. Problemy teorii i praktyki, 1994.

Idea następnej książki z tej serii – *Prawa człowieka a policja. Problemy teorii i praktyki* – powstała w czasie spotkań seminarnych organizowanych przez HFPC w CSP w Legionowie. Jak zauważono we *Wprowadzeniu*, wzory zachowań policji przyswajane przez dziesiątki lat praktyki w państwie prawa oraz wzory jej zachowań upowszechniane w państwie prerogatywnym dzieły przepaść cywilizacyjna, a jej zasypywanie to proces trudny, długotrwały i wymagający wielu przedsięwzięć, w tym edukacyjnych. Zmiana systemu społecznego w Polsce oznaczała również zmianę przedmiotów nauczania w szkołach policyjnych, np. wprowadzenie przedmiotu dotyczącego praw człowieka, wzorem szkół i akademii policyjnych państw zachodnich¹⁷. Publikacja miała być elementem budowy systemu nauczania praw człowieka w Polsce. Adresowano ją do policjantów i funkcjonariuszy innych służb mundurowych, zwłaszcza więziennej i straży miejskiej¹⁸. Zawierała obszerną analizę praw i wolności człowieka (osobistych i publicznych), ich filozofii, historii i źródeł, a także m.in. omówienie zagadnienia równości i niedyskryminacji, obowiązków obywatela i jego prawa do oporu oraz uprawnień policji na tle norm ONZ i Rady Europy. Uzupełnienie stanowiło bogate orzecznictwo Europejskiego Komitetu i Trybunału Praw Człowieka oraz przykłady wystąpień polskiego Rzecznika Praw Obywatelskich w sprawach osób poszkodowanych w wyniku działania policji (milicji). W końcowej części zamieszczono przegląd europejskich standardów w zakresie nauczania praw człowieka w policji oraz propozycje dotyczące zasad szkolenia z tego zakresu w Polsce.

Dziennik Urzędowy i „Biuletyn Prawny” KGP

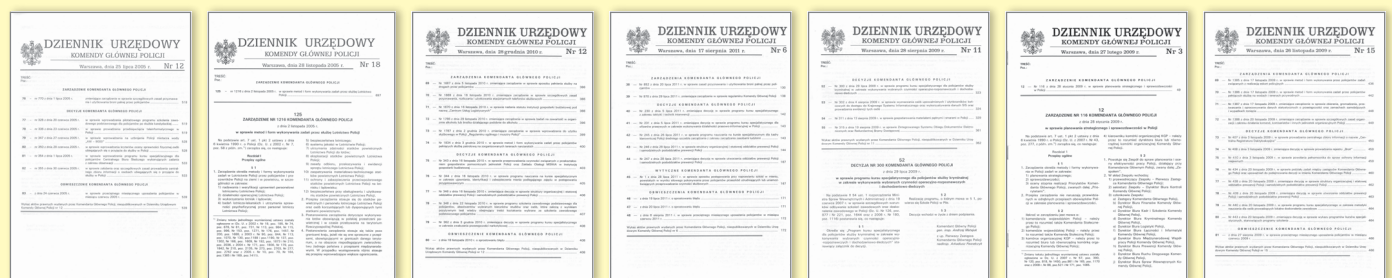
Ze względu na to, iż na początku lat 90. proces informatyzacji w Polsce był mało zaawansowany, przepisy prawa, w tym także zarządzenia czy rozkazy Komendanta Głównego Policji, publikowano jedynie w formie drukowanej. Najpierw wydawano pojedyncze akty prawne, później powstał publikator Komendy Głównej Policji.

W latach 1998–2011 CSP wydawało drukiem Dziennik Urzędowy Komendy Głównej Policji, od 2011 r. on jest wydawany przez KGP w formie elektronicznej¹⁹.

Od 1998 do 2012 r. wydawnictwo CSP opublikowało także 43²⁰ numery „Biuletynu Prawnego”, czasopisma, w którym Biuro Prawne KGP prowadziło wymianę informacji prawnej, wykładni prawnej i poglądów prawniczych dotyczących prawa policyjnego i powszechnie obowiązującego.

Powody, dla których powstało czasopismo, zostały przedstawione m.in. w *Tezach wystąpienia Komendanta Głównego Policji na seminarium radców prawnych Policji 27 listopada 1997 r.*:

W demokratycznym państwie prawnym, którego podstawy dała nam Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, Policji przypada szczególna rola. Ma ona, jak wiadomo, obowiązek chronić życie i zdrowie ludzi oraz bezpieczeństwo i porządek publiczny. Do wykonania tych zadań jest wyposażona w różne, często drastyczne środki ingerencji w podstawowe prawa i wolności obywatelskie. Stoimy przed problemami: jak skutecznie chronić ludzi i zbiorowości ludzkie przed zamachami na ich dobra, nie naruszając jednocześnie prawa; jak wykształcić policjanta prawnego, szlachetnego, nawet troskliwego dla słabych, a jednocześnie skutecznego wobec przestępców. Przede wszystkim określane prawem uprawnienia policjanta wobec obywateli powinny być zrozumiałe, jasne i precyzyjne. Ale nie wszystko, niestety, jest proste. System prawny, zwłaszcza w okresie dochodzenia do struktur europejskich, staje się coraz bardziej skomplikowany, co sprawia, iż częściej będziemy sięgać do interpretacji prawa, wykładni wymagającej rozległej wiedzy prawniczej i ogólnej oraz sprawności i rzetelności zawodowej²¹.

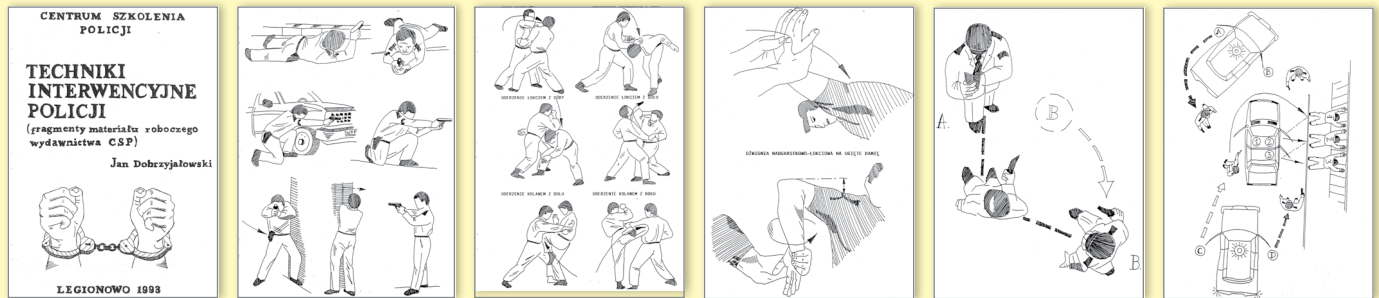

Dziennik Urzędowy Komendy Głównej Policji, wydawany drukiem w latach 1998–2011.

„Biuletyn Prawny”, wydawany w latach 1998–2012.

DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA CSP W LATACH 90.

J. Dobrzyjałowski, *Techniki interwencyjne Policji*, 1993.

PREWENCJA I TECHNIKI INTERWENCJI

Policjant musi działać sprawnie i skutecznie. Zarówno w szkoleniu zawodowym podstawowym, jak i we wszystkich kursach doskonalenia zawodowego prowadzonych w CSP ogromną rolę odgrywało zawsze kształcenie umiejętności praktycznych. Realizację tego celu miały wspierać zarówno cała infrastruktura, doświadczenie wykładowców i instruktorów, jak i środki i pomoce dydaktyczne. Podstawową formę szkolenia w tym zakresie stanowił oczywiście trening, jednak od początku proces ten był wspierany także przez publikacje. Należy tu wspomnieć o dość niezwyklej pracy wykładowcy CSP – J. Dobrzyjałowskiego, *Samoobrona i techniki interwencyjne Policji* (1994), w której techniki interwencji policyjnych zaprezentowano w formie opisowo-rysunkowej. Był to obszerny materiał stanowiący instruktaż skutecznego i bezpiecznego przeprowadzania interwencji. W formie opisowo-rysunkowej przedstawiono również treści materiału J. Dobrzyjałowskiego, J. Hachulskiego, A. Rudnickiego, *Pałka typu TONFA. Techniki użytkowe* (1996).

Do publikacji, które miały w tych latach przygotowywać przełożonych do usprawniania systemu organizacji służby prewencyjnej, należały: *Analiza zagrożeń. Planowanie i nadzorowanie służby patrolowej* K. Czarneckiego, A. Osierdy i T. Węglowskiego (1996); *System dowodzenia pododdziałami zwartymi Policji* (1997) oraz *Utrzymanie gotowości do działań oddziałów prewencji Policji w aspekcie codziennej służby patrolowej* K. Kosińskiego (1997), wszystkie wydane w serii „Biblioteka Doskonalenia Zawodowego”.

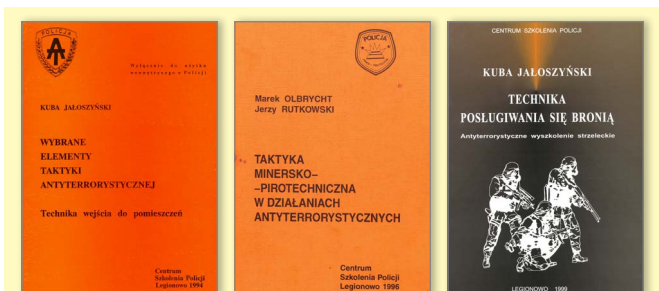
ZWALCZANIE TERRORYZMU

W latach 80. terroryzm stał się zagrożeniem o charakterze globalnym i coraz częściej był tak traktowany w stosunkach międzynarodowych oraz przez służby poszczególnych państw. Istotną część publikacji CSP z 1990 r. stanowiły prace z zakresu tej problematyki. Należały do nich pozycje dotyczące przeznaczenia, systemu naboru i szkoleń policyjnych pododdziałów antyterrorystycznych, wyposażenia i uzbrojenia, przykładów opera-

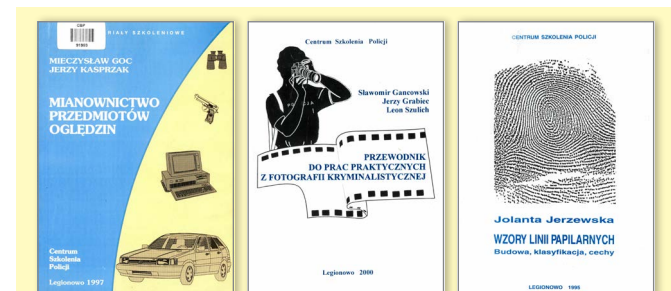
cyjnej aktywności, jak publikacja J. Pawlika, *Jednostki i ogniwa przeznaczone do fizycznego zwalczania terroryzmu* (poufne), czy dotyczące psychologiczno-fizjologicznych aspektów negocjacji, taktyki prowadzenia pertraktacji oraz koncepcji stworzenia systemu negocjacyjnego w Polsce oraz szkolenia i doskonalenia kwalifikacyjnego funkcjonariuszy wytypowanych do pełnienia funkcji negocjatorów – tegoż, *Negocjacje z osobami przetrzymującymi zakładników*. Publikacja T. Aleksandrowicza, *Prawne problemy zwalczania współczesnego terroryzmu* stanowiła analizę ówczesnych przepisów prawnych w zakresie zwalczania terroryzmu, zarówno w ujęciu krajowym, jak i międzynarodowym. Na istotną serię o tej tematyce złożyły się też wydane w latach 90. i wielokrotnie wznawiane skrypty dotyczące taktyki minersko-pirotechnicznej w działaniach antyterrorystycznych, izraelskiego systemu wyszkolenia strzeleckiego stosowanego w najbardziej wyspecjalizowanych jednostkach antyterrorystycznych Europy, terroru bombowego, planowania operacji antyterrorystycznej i dowodzenia nią, a także systemu znaków i sygnałów usprawniających przekazywanie informacji podczas działań antyterrorystycznych. Do tych materiałów, przeznaczonych dla funkcjonariuszy jednostek antyterrorystycznych i uczestników kursów minersko-pirotechnicznych prowadzonych w CSP, należały: *Taktyka minersko-pirotechniczna w działaniach antyterrorystycznych*; *Bezpieczeństwo prac minersko-pirotechnicznych w działaniach antyterrorystycznych oraz Wykorzystanie materiałów wybuchowych w pracach minersko-pirotechnicznych w działaniach antyterrorystycznych* M. Olbrychta i Jerzego Rutkowskiego; *Antyterrorystyczne wyszkolenie strzeleckie*; *Wybrane elementy taktyki antyterrorystycznej. Technika wejścia do pomieszczeń oraz Wybrane elementy taktyki antyterrorystycznej. Użytkowe techniki wysokościowe* K. Jałoszyńskiego.

KRYMINALISTYKA

Rzetelne oględziny przeprowadzone przez policjanta oraz ich prawidłowe udokumentowanie to podstawa postępowania przygotowawczego, do edukacji w tej dziedzinie przywiązywano (i dalej się przywiązuje) zatem dużą wagę. Od 1991 r.

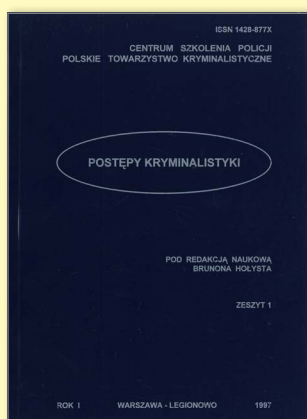
Wybrane publikacje z zakresu działań antyterrorystycznych, lata 90.

Wybrane publikacje z zakresu kryminalistyki, lata 90.

w CSP były wydawane publikacje z zakresu kryminalistyki dla uczestników szkolenia zawodowego podstawowego i kursów specjalistycznych oraz techników kryminalistyki w jednostkach terenowych policji.

„Postępy Kryminalistyki”

„Postępy Kryminalistyki”, 1997.

Od 1996 r. do 2006 r. CSP wraz z Polskim Towarzystwem Kryminalistycznym wydawało periodyk „Postępy Kryminalistyki” pod redakcją naukową B. Hołysta (tomy 1–16 i zeszyty 1–2). Czasopismo stanowiło forum prezentacji zagadnień teorii i praktyki zwalczania przestępczości. Było kierowane do osób zajmujących się problematyką bezpieczeństwa publicznego, zarówno teoretyków, jak i praktyków. Artykuły zawierały informacje o aktualnych osiągnięciach kryminalistyki i nowościach techniki kryminalistycznej. Dziś zwraca uwagę fakt, że już tom wydany w czerwcu 1997 r. był poświęcony przestępczości komputerowej, zagrożeniom systemów sieciowych i nadużyciom w telefonii komórkowej. Opublikowano w nim referaty z seminarium zorganizowanego wspólnie przez CSP i Szkołę Komputerową Multitrade.

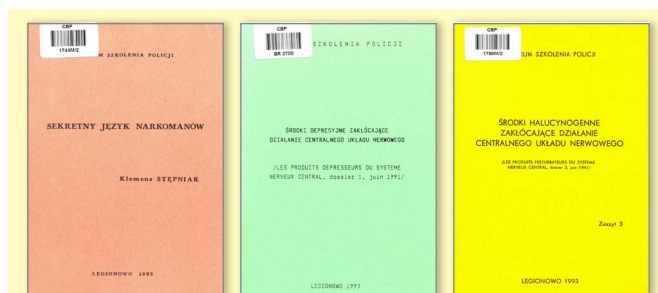
KRYMINOLOGIA

Wszyscy policjanci muszą mieć przynajmniej podstawową wiedzę z dziedziny kryminologii, która zajmuje się osobą sprawcy przestępstwa, przyczynami jego czynu i warunkami społecznymi, w jakich go dokonał. W latach 90. CSP wydało kilka skryptów z tego zakresu. W publikacjach S. Kozdrowskiego, *Taktyka zwalczania przestępstw kryminalnych*, cz. I, II i III (1991, 1992), zostały przedstawione ogólna charakterystyka i po-

dział przestępstw kryminalnych, zagrożenia z zakresu profilaktyki, taktyki ścigania oraz zwalczania przestępstw pospolitych, a także przestępstw na tle seksualnym, zabójstw, przeciwdziałania i zwalczania narkomanii oraz postępowań w sprawach o pożary. W 1996 r. wydano *Przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu publicznemu. Wybrane zagadnienia*, publikację poświęconą metodyce zwalczania przestępczości kryminalnej.

Przestępczość narkotykowa

Transformacja ustrojowa lat 90. otworzyła Polsce dostęp do wspólnego wolnego rynku, który jednak obejmował nie tylko produkty legalne, ale także nielegalne, takie jak narkotyki. Po raz pierwszy produkcja narkotyków i obrót nimi, w tym ich

Wybrane publikacje CSP z zakresu przeciwdziałania i zwalczania przestępczości narkotykowej, lata 90.

import, weszły w ręce zorganizowanych grup przestępczych²². Na to wyzwanie polska Policja odpowiedziała zarówno wymianą doświadczeń i współpracą z policją państw zachodnich, jak i profesjonalnymi szkoleniami oraz publikacjami z tego zakresu. CSP wydało m.in. *Sekretny język narkomanów* K. Stępnia (1992) oraz 4 opracowania przygotowane przez Centralną Organizację do Zwalczania Nielegalnego Handlu Narkotykami: *Środki depresyjne zakłócające działanie centralnego układu nerwowego*; *Środki pobudzające działanie centralnego układu nerwowego*; *Środki halucynogenne zakłócające działanie centralnego układu nerwowego* oraz *Sposoby ukrywania narkotyków stosowane przez handlarzy* (1993, tłum. z jęz. franc.). Kompendium wiedzy o narkotykach naturalnych i syntetycznych oraz źródło informacji o metodach walki z przestępczością narkotykową i procedurach dochodzeniowo-śledczych w sprawach o narkotyki stanowiła publikacja *Stosowanie prawa o narkotykach. Podręcznik ONZ dla funkcjonariuszy porządku prawnego* (1995, tłum. z jęz. ang.).

Analiza kryminalna

Analiza kryminalna, 1999.

Patrząc z perspektywy współczesności, trzeba przypomnieć również publikację CSP *Analiza kryminalna (uaktualniona wersja 2.0.)* Międzynarodowej Organizacji Policji Kryminalnych – Interpolu²³ (1999). Zgodnie z definicją Interpolu z 1992 r. analiza kryminalna to ustalanie i domniemywanie związków pomiędzy danymi o działalności przestępczej a innymi, potencjalnie z nimi powiązanymi, w celu ich wykorzystania przez organy ścigania i sądownictwa²⁴. W publikacji przedstawiono podstawowe definicje związane z analizą kryminalną, ujednoliconą strukturę, rodzaje i formy analizy wraz z przykładami, techniki i metody jej prowadzenia, praktyczne wskazówki dotyczące tworzenia jednostki pełniącej funkcję analityczną, szkolenia kadry kierowniczej, rekrutacji i selekcji analityków, wykorzystania programów komputerowych i nowoczesnej technologii. Omówiono także rolę analizy kryminalnej przeprowadzanej przez Sekretariat Generalny Interpolu jako nowoczesnego narzędzia wsparcia w zwalczaniu przestępczości międzynarodowej. Polska Policja przyjęła standardy dotyczące wymiany informacji oraz sposobów jej wykorzystania i obecnie analiza kryminalna – oparta na międzynarodowych zasadach – jest niezwykle skutecznym narzędziem w obszarze wymiany informacji i walki z przestępczością²⁵.

DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA CSP W LATACH 90.

„Biuletyn Informacyjno-Koordynacyjny” KGP

W latach 1999–2003 wydawano „Biuletyn Informacyjno-Koordynacyjny”, niejawną kwartalnik Biura Koordynacji Służby Kryminalnej (później Biura Służby Kryminalnej) KGP. Łącznie ukazało się 12 numerów tego czasopisma²⁶.

INFORMATYKA

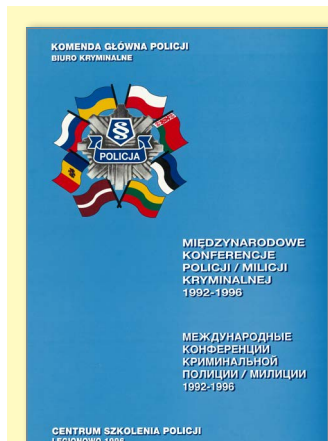

Wybrane publikacje CSP z zakresu informatyki, lata 90.

Z zakresu informatyki na początku lat 90. CSP wydawało głównie przewodniki zawierające praktyczne informacje dotyczące systemów informatycznych stosowanych wówczas w Policji.

POLICJA INNYCH KRAJÓW
I WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

W latach 90. polska Policja analizowała doświadczenia policji państw zachodnich i uczyła się współpracy międzynarodowej na nowych zasadach. Miało to swoje odzwierciedlenie zarówno w szkoleniach prowadzonych w CSP, jak i w wydanych w tym okresie publikacjach. Zarys rekrutacji, szkolnictwa, zadań i struktury organizacyjnej policji USA przedstawił J. Kamiński w *Uwagach dotyczących zadań i organizacji systemu policyjnego USA* (1990). Wydano także publikacje na temat funkcjonowania Międzynarodowej Organizacji Policji Kryminalnej – Interpol (1993 i 1998), wymiany informacji policyjnych: systemów Interpolu i Schengen (1993) oraz pracę *Europejska współpraca policyjna*, red. nauk. W. Czapliński (1999).

Międzynarodowe Konferencje Policji/Milicji Kryminalnej 1992–1996, 1996.

Publikacja *Międzynarodowe Konferencje Policji/Milicji Kryminalnej 1992–1996* (1996) podsumowała dorobek organizowanych w CSP konferencji policji kryminalnej, mających na celu poprawę efektywności prowadzonego rozpoznania oraz zwalczania międzynarodowej przestępczości kryminalnej, wiążącej się z transformacją społeczno-polityczną w państwach Europy Środkowo-Wschodniej. Konferencje miały na celu zorganizowanie współdziałania policji/milicji Polski, Białorusi, Estonii, Litwy, Łotwy, Mołdowy i Ukrainy oraz zwiększenie wymiany doświadczeń, informacji i koordynacji działań zwłaszcza wobec najgroźniejszych przestępstw popełnianych przez obywateli dawnego Związku Radzieckiego (przeciwko życiu i zdrowiu, przeciwko mieniu, transgranicznej przestępczości

gospodarczej). Od 1993 r. uczestniczyli w nich w charakterze obserwatorów przedstawiciele policji Europy Zachodniej, a od 1994 r. również USA i Interpolu. Publikacja zawierała zapowiedź utworzenia w CSP europejskiej specjalistycznej szkoły policyjnej (MCSSP)²⁷. Ostatnia Międzynarodowa Konferencja Policji/Milicji Kryminalnej odbyła się w listopadzie 1997 r.

NAUCZANIE JĘZYKÓW OBCYCH

Wybrane publikacje z zakresu nauczania języków obcych, lata 90.

W latach 90. w związku z wiodącą rolą CSP w intensywnym szkoleniu językowym policjantów ukazało się również kilka publikacji z tego zakresu. W 1995 r. został wydany *Francusko-polski mały słownik terminów policyjnych* (przygotowany we współpracy z lektorami francuskimi, oddelegowanymi w owym czasie do pracy w Centrum)²⁸, w 1996 r. ukazały się trzy tomy *Rozmówek dla policjantów* (polsko-rosyjskie, polsko-niemieckie i polsko-francuskie, a w każdym tomie dodatkowo znajdowała się wersja polsko-angielska). Publikacje zawierają słownictwo i zwroty, dotyczące informacji ogólnej, danych personalnych i szczegółowego rysopisu. Wprowadzono również słownictwo i zwroty z zakresu ruchu drogowego, przeszukania osób, bagażu i pojazdów, a także pierwszej pomocy. W 1998 r. wydano *Kieszonkowy słownik pirotechniczny niemiecko-polski i polsko-niemiecki*.

PSYCHOLOGIA

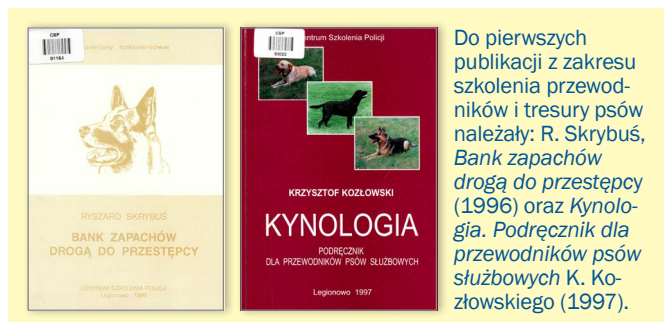
Jak wynika z badań²⁹, przynajmniej raz na kilka dni: 51% policjantów spotyka atak słowny bądź wulgarne zachowanie, 46% z nich spotykają prowokacje słowne ze strony osób, wobec których prowadzą czynności, 45% badanych jest obiektem krytyki i presji społecznej, a 42% z nich przynajmniej kilka razy w tygodniu styka się z poczuciem bezkarności osób, wobec których prowadzą interwencje. W związku z tym w szkoleniach, konferencjach i w publikacjach CSP z zakresu psychologii znalazły odbicie dwa ogromne i ciągle aktualne zagrożenia, na które narażeni są policjanci, a mianowicie nieuzasadniona, niekontrolowana agresja i stres, a także sposoby zapobiegania i przeciwdziałania tym negatywnym zjawiskom. W latach 90. wydano prace: *Agresja i metody jej przeciwdziałania. Odniesienia do praktyki edukacyjnej i działań prewencyjnych policji* (materiały pokonferencyjne, 1994) oraz B. Dłużyk, *Stres psychiczny i sposoby jego zwalczania*, 1998.

METODYKA

W CSP powstawały również różne materiały metodyczne dla nauczycieli policyjnych oraz przewodniki – dla uczestników kursów. W latach 90. wydano m.in. *Przewodnik metodyczny dla słuchaczy zaocznego kursu aspiranckiego służb logistycznych* oraz *Przewodnik metodyczny dla słuchaczy zaoczne-*

go kursu podoficerskiego służb logistycznych (1995, 1997); R. i S. Hermanowie, *Materiały pomocnicze dla słuchaczy kursu podstawowego* (1997); I. Kamiński, L. Korzec, I. Krawczyk, *Wybrane zagadnienia z zakresu kursu podstawowego policjantów, cz. I* (1997) oraz R. Duda, *Metodyka realizacji filmów dydaktycznych na potrzeby szkolnictwa policyjnego* (1997).

KYNOLOGIA

Do pierwszych publikacji z zakresu szkolenia przewodników i tresury psów należały: R. Skrybusz, *Bank zapachów drogą do przestępcy* (1996) oraz *Kynologia. Podręcznik dla przewodników psów służbowych* K. Kozłowskiego (1997).

SERIA „BIBLIOTEKA DOSKONALENIA ZAWODOWEGO”

Od 1996 do 2004 r. Komenda Główna Policji – we współpracy z CSP i WSPol – wydawała serię „Biblioteka Doskonalenia Zawodowego”. Poszczególne tomy o jednolitej szacie graficznej, autorstwa głównie policjantów z całego kraju, były na przemian przygotowywane do druku i wydawane przez wydawnictwo CSP i wydawnictwo WSPol oraz rozsyłane do jednostek organizacyjnych Policji w całym kraju. O doborze tematyki poszczególnych tytułów oraz o wysokości nakładów decydowało kolegium redakcyjne pod przewodnictwem Zastępcy Komendanta Głównego Policji³⁰. W latach 90. tematyka tych publikacji dotyczyła prewencji i technik interwencji, taktyki wykrywania przestępczości oraz informatyki. W 2004 r. CSP wydało w tej serii m.in. książki *Podręcznik policjanta służby prewencyjnej. Cz. I*, *Podręcznik policjanta służby wspomagającej* i *Psychologia i etyka w praktyce służb kryminalnych – wyzwanie XXI wieku*.

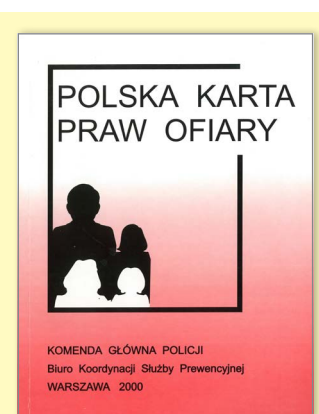
Seria „Biblioteka Doskonalenia Zawodowego”, lata 1996–2004.

DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA CSP W LATACH 2000–2010

Polska Karta Praw Ofiary

Drugie dziesięciolecie działalności wydawniczej rozpoczęło wydanie w 2000 r. *Polskiej Karty Praw Ofiary* na zlecenie KGP. W *Przedmowie* do publikacji Minister Sprawiedliwości Hanna Suchocka wskazała, że:

Karta jest zestawieniem obowiązujących praw przysługujących ofiarom przestępstw wraz z instrukcją, konkretnie czego i od kogo ofiary przestępstw mogą się domagać. Karta ma stanowić pomoc dla każdego pokrzywdzonego w sytuacji, gdy jego prawa nie są respektowane oraz przypominać policjantom, prokuratorom i sędziom, że dążąc do zebrania materiału dowodowego oraz ustalenia i osądzenia faktycznych sprawców przestępstw, nie mogą zapominać o szczególnej sytuacji pokrzywdzonego³¹.

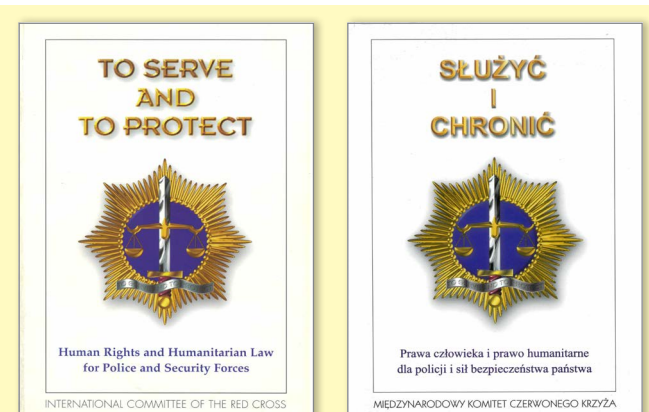
Polska Karta Praw Ofiary, 2000.

We *Wprowadzeniu* podkreślono, że Policja, zabiegając o przychylność społeczeństwa dla swoich działań i ich aprobatę, musi pamiętać o ofiarach przestępstw, ponieważ największa odpowiedzialność za oceny, jakie wystawią one wymiarowi sprawiedliwości, spoczywa właśnie na niej. To policjanci bowiem są z reguły pierwszymi przedstawicielami systemu sprawiedliwości, z którymi pokrzywdzeni mają do

czynienia po zaistnieniu przestępstwa. Zachowanie funkcjonariuszy rzutuje na stosunek ofiar do organów ścigania w ogóle³².

Służyć i chronić

W 2002 r. został wydany polski przekład publikacji Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża autorstwa doświadczanego holenderskiego policjanta i wykładowcy nauk policyjnych – Ceesa de Rovera, *Służyć i chronić. Prawa człowieka i prawo humanitarne dla policji i sił bezpieczeństwa państwa*. Podręcznik ukazuje reguły prawa humanitarne

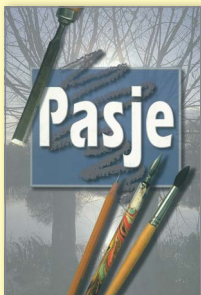
C. de Rover, *Służyć i chronić. Prawa człowieka i prawo humanitarne dla policji i sił bezpieczeństwa państwa*, 2002.

DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA CSP W LATACH 2000–2010

Fot. 2. Spotkanie kierownictwa CSP z przedstawicielem Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża, od prawej: Komendant CSP insp. W. Kędzierski, Zastępca Komendanta CSP insp. R. Drożdż, M. Flis, W. Sadowski, J. Mościbrodzki, P. Erdenebayar (MKCK), A. Sobolewska, maj 2002. Zdjęcie ze zbiorów J. Mościbrodzkiego.

oraz prawa międzynarodowego w nawiązaniu do konkretnych sytuacji operacyjnych, w których muszą być przestrzegane przez członków sił zbrojnych, policjantów i funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa państwa³³. Wydanie polskie zostało uzupełnione wykazem publikacji w języku polskim z lat 1990–2001 z dziedziny praw człowieka i prawa humanitarnego oraz umów międzynarodowych ratyfikowanych przez Polskę.

Pasje, 2000.

Prace artystów środowiska policyjnego

Na szczególną uwagę zasługuje opracowany merytorycznie i redakcyjnie przez wydawnictwo CSP album *Pasje. Wybór prac artystów środowiska policyjnego*, zawierający ponad 120 reprodukcji plastycznych (malarstwo, rysunek, grafika, rzeźba, tkanina artystyczna) wykonanych przez artystów środowiska policyjnego (KGP, 2000)³⁴.

Raporty z badań

Wizerunek Policji w oczach opinii publicznej, 2003–2006.

Należy wymienić tutaj 2 serie wydawnicze. Pierwsza z nich to seria sześciu raportów noszących tytuł *Raport o stanie zagrożenia demoralizacją, przestępczością oraz patologiami wśród dzieci i młodzieży* za kolejne lata – od 1999 do 2005 r.

Drugą serią były raporty z badań opinii publicznej dotyczące poczucia bezpieczeństwa i oceny pracy Policji wydawane przez KGP i CSP w latach 2003–2006 – *Wizerunek Policji w oczach opinii publicznej. Badanie TNS OBOP*. Publikacje te stanowią

świadectwo, jak ważne było (i jest) dla kierownictwa formacji monitorowanie opinii społeczeństwa na temat pracy

Policji i jego zaufania do niej, a także dbanie o to, by zapracować na wzrost pozytywnych ocen. Warto przypomnieć, że według badań OBOP zaufanie do Policji w maju 1990 r. deklarowało 46% Polaków; w marcu 1997 r. – już 65%, ale jej pracę dobrze oceniało wówczas tylko 46% respondentów³⁵; w listopadzie 2005 r. – 68% Polaków wyrażało zaufanie do Policji, a 62% dobrze oceniało jej pracę³⁶. Według ostatnich badań CBOS natomiast, w styczniu 2016 r. 65% respondentów deklarowało zaufanie do Policji³⁷, a w marcu 2020 r. 80% – dobrą ocenę jej pracy³⁸.

Publikacja *Przestępczość w Polsce 1989–2000* (2001) zawierała natomiast uporządkowane dane pochodzące z Policyjnego Systemu Statystyki Przestępczości TEMIDA.

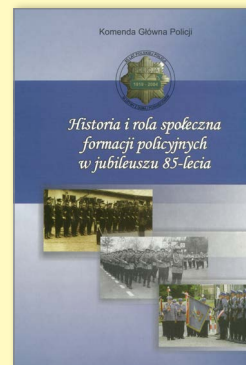
Przed akcesją do Unii Europejskiej

W latach 2003–2004, w okresie przedakcesyjnym, polska Policja przygotowywała się do wprowadzenia zmian systemowych związanych z integracją europejską. Na zlecenie Biura Doradcy Przedakcesyjnego MSWiA CSP kilkakrotnie przygotowało materiały szkoleniowe na płytach CD w ramach umowy twinningowej *Phare Twinning Project for the Police Services*. Wydano też publikacje w ramach projektu finansowanego ze środków UE „Walka z przestępczością”: *Przeływ danych informacji wewnątrz Policji. Raport dla kierownictwa polskiej Policji oraz Wdrażanie Systemu Zarządzania Jakością. QUALIWARE* (2003, dla KGP); *Przygotowanie regionalnych struktur Policji do integracji europejskiej i współpracy międzynarodowej* (2004, dla KWP w Bydgoszczy).

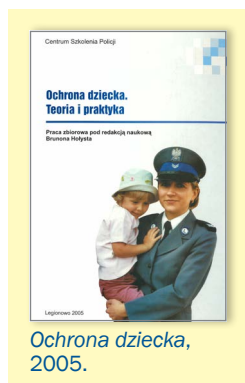
Publikacje wydane przez CSP na rzecz KGP i KWP w ramach przygotowań przedakcesyjnych, 2003–2004.

85-lecie Policji

Historia i rola społeczna formacji policyjnych w jubileuszu 85-lecia, 2005.

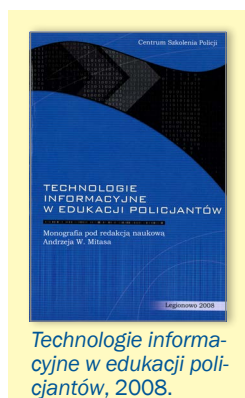
Ważną i interesującą publikacją podsumowującą 85. rocznicę uchwalenia ustawy o Policji Państwowej stanowiła *Historia i rola społeczna formacji policyjnych w jubileuszu 85-lecia. Materiały z sympozjum naukowego zorganizowanego przez Komendę Główną Policji i Uniwersytet Warszawski 23 lipca 2004 r.* (2005). Prace przedstawicieli świata nauki i Policji zebrane w tym wydawnictwie przybliżają historię służby bezpieczeństwa publicznego oraz porządku publicznego w Polsce od początku państwa do czasów współczesnych.

Ochrona dziecka

W publikacji *Ochrona dziecka. Teoria i praktyka*, red. nauk. B. Hołyst (2005) znalazły się materiały poświęcone wszystkim aspektom ochrony dziecka – badaniom, teorii i praktyce, przedstawione na konferencji zorganizowanej w CSP 23–24 listopada 2004 r. Obszerna problematyka została podzielona na 4 części dotyczące: ogólnej problematyki zagrożeń i ochrony dziecka,

psychologicznego ujęcia czynników zagrażających prawidłowemu psychospołecznemu rozwojowi dziecka, profilaktycznego oddziaływania Policji w sprawach nieletnich oraz dzieci jako ofiar wypadków drogowych. Autorami byli wybitni profesorowie, Rzecznik Praw Dziecka, przedstawiciele MSWiA, Policji, fundacji, stowarzyszeń i innych instytucji pomocowych, uczelni, szkół, a także psycholodzy, sędziowie i kuratorzy.

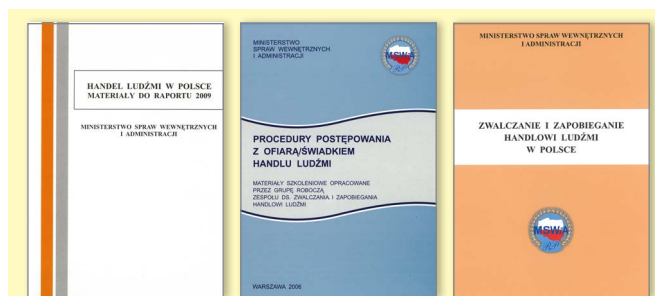
Technologie informacyjne w edukacji policjantów

Znakiem czasów była zorganizowana przez CSP w dniach 17–19 października 2007 r. konferencja, której podsumowanie stanowią materiały pokonferencyjne *Technologie informacyjne w edukacji policjantów* (2008), dotyczące nowoczesnych narzędzi informatycznych w edukacji policjantów i ich codziennej pracy zawodowej. Jak bowiem podkreślono w publikacji, współczesne technolo-

gie, których rozwój definiuje wiek XXI jako początek cywilizacji informacyjnej, tworzą zupełnie nowe możliwości organizowania i realizowania procesów edukacyjnych³⁹.

Zwalczanie handlu ludźmi

W latach 90. zaobserwowano w Polsce nasilenie przestępstw handlu ludźmi, z czasem nasz kraj stał się nie tylko krajem pochodzenia ofiar, ale także krajem tranzytowym, przez który odbywa się transfer ofiar z Europy Wschodniej do Europy Zachodniej, oraz krajem docelowym dla ofiar wykorzystywanych głównie w prostytucji i pracy przymusowej. Resort spraw wewnętrznych prowadził wraz z instytucjami pozarządowymi działania polegające nie tylko na zwalczaniu handlu ludźmi, lecz także na ustanowieniu rozwiązań systemowych w zakresie ochrony i wsparcia ofiar tego rodzaju przestępczości. W 2006 r. wdrożono „Program wsparcia i ochrony ofiary/świadka handlu ludźmi”, opracowano wskazówki dla funkcjonariuszy Policji i Straży Granicznej dotyczące zasad postępowania wobec osób pokrzywdzonych handlem ludźmi⁴⁰. Wydawnictwo CSP w latach 2006–2009 opublikowało kilka prac MSWiA z tego zakresu, m.in.: *Procedury postępowania z ofiarą/świadkiem handlu ludźmi. Materiały szkoleniowe opracowane przez grupę roboczą zespołu ds. zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi* (2006); *Zwalczanie i zapobieganie handlowi ludźmi w Polsce* (2007); *Handel ludźmi w Polsce. Materiały do raportu* (2009).

Wybrane publikacje MSWiA dotyczące handlu ludźmi, wydane przez CSP w latach 2006–2009.

Program „Razem bezpieczniej”

W 2006 r. został ustanowiony Rządowy program ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań „Razem bezpieczniej” na lata 2007–2015, koordynowany przez MSWiA. Jego celem było ograniczenie skali zjawisk i zachowań budzących powszechny sprzeciw i poczucie zagrożenia, wzrost realnego bezpieczeństwa w Polsce, wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców, zapobieganie przestępczości i aspołecznym zachowaniom poprzez zaktualizowanie i zdynamizowanie działań administracji rządowej na rzecz współpracy z administracją samorządową, organizacjami pozarządowymi i społecznością lokalną, a także poprawienie wizerunku Policji i wzrost zaufania społecznego do tej i innych służb działających na rzecz bezpieczeństwa i porządku publicznego. Wśród zadań dla Policji w programie znalazły się: rzetelna analiza zagrożeń i realnych potrzeb społeczności oraz stanu służby prewencyjnej i jej współpracy ze strażami gminnymi i innymi podmiotami ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego; zintegrowana organizacja służby i zwiększenie liczby patroli tam, gdzie są najbardziej potrzebne; promowanie i efektywne wykorzystanie możliwości technicznych, a w szczególności monitoringu wizyjnego miejsc publicznych; wzmocnienie roli dyżurnych jednostek organizacyjnych Policji i zwiększenie aktywności dzielnicowego jako policjanta pierwszego kontaktu, który identyfikuje lokalne problemy, dostarcza informacji z rozpoznania rejonu i inicjuje lokalne inicjatywy na rzecz bezpieczeństwa; budowa lokalnych systemów powiadamiania o zagrożeniach i patologiach, podniesienie jakości realizacji zadań poprzez zwiększenie nadzoru służbowego oraz piętnowanie i eliminowanie przypadków patologii, bierności i braku reakcji na zagrożenia bezpieczeństwa i porządku publicz-

Wybrane publikacje MSWiA związane z programem „Razem bezpieczniej” na lata 2007–2015.

nego; prowadzenie edukacji na rzecz bezpieczeństwa i in. W latach 2007–2010 wydawnictwo CSP opublikowało zarówno sam program, jak i wiele poradników opracowanych przez MSWiA w jego ramach oraz *Program Zapobiegania Niedostosowaniu Społecznemu i Przestępczości wśród Dzieci i Młodzieży*.

Wybrane publikacje MSWiA wydane w ramach programu DAPHNE III („Program szczegółowy UE na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy wobec dzieci, młodzieży i kobiet oraz ochrony ofiar i grup ryzyka na lata 2007–2013”).

Warto odnotować też inne publikacje MSWiA wydane przez CSP: *Informacja o realizacji zadań w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz ochrony granic w 2006 roku*, przekazaną wszystkim posłom i senatorom RP (2007); *Program DAPHNE III „Program szczegółowy UE na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy wobec dzieci, młodzieży i kobiet oraz ochrony ofiar i grup ryzyka na lata 2007–2013”* (2007); *Program przeciwdziałania poprzez sport agresji i patologii wśród dzieci i młodzieży* (2009) czy *Program „Prawa podstawowe i obywatelstwo”. Program Szczegółowy Unii Europejskiej na lata 2007–2013 (część Programu Ogólnego „Prawa Podstawowe i Sprawiedliwość”)* (2010). Ponadto do grupy wydawnictw MSWiA należy kilka prac dotyczących obronności i zarządzania kryzysowego.

Podręczniki i materiały dydaktyczne dla policjantów

Wśród wydawnictw CSP w latach 2000–2010 znalazły się liczne podręczniki dla policjantów oraz publikacje rozszerzające ich wiedzę zawodową ze specjalistycznych dziedzin. W programach szkolenia, jak i we wszelkich materiałach dydaktycznych znajdowały odzwierciedlenie ważne zmiany zachodzące w tym dziesięcioleciu, tj. wejście Polski do UE, do strefy Schengen, zwalczanie nowych form przestępczości przez Policję, dążenie formacji do sprawnego i skutecznego

Wybrane podręczniki i materiały dydaktyczne dla policjantów, 2000–2010.

przeciwstawiania się zagrożeniom, do rozwoju współpracy ze społeczeństwem, do profesjonalizacji działań funkcjonariuszy i zwiększania zaufania społecznego do Policji, a także do rozwijania współpracy międzynarodowej i wymiany doświadczeń w celu zwiększenia efektywności realizacji zadań.

OSTATNIE LATA (2011–2020)

W ostatnich latach działalność wydawnicza i poligraficzna CSP została skoncentrowana na wspieraniu procesu dydaktycznego i innych przedsięwzięć edukacyjnych szkoły. Ponadto Centrum udzieliło wsparcia w zakresie wydawniczym Komendzie Głównej Policji i niektórym komendom wojewódzkim Policji, Centralnemu Biuru Antykorupcyjnemu, Służbie Ochrony Państwa i Żandarmerii Wojskowej. Kontynuowano wydawanie publikacji książkowych o tematyce zawodowej, wśród których istotne miejsce zajmowały pozycje dotyczące postępowania z bronią palną oraz środków przymusu bezpośredniego, wyszkolenia strzeleckiego i zarządzania kryzysowego czy realizowanych przez kadre dydaktyczną projektów unijnych w ramach programu Erasmus+.

Wybrane publikacje książkowe wydane przez CSP w latach 2011–2020.

„Materiały Dydaktyczne”

Seria „Materiały Dydaktyczne” CSP obejmuje niskonakładowe publikacje wydawane głównie na potrzeby procesu dydaktycznego. Różnorodność ich problematyki, a także dostępność większości z nich w wersji elektronicznej w zakładce E-biblioteka na stronie internetowej CSP sprawia, że materiały mogą być wykorzystywane także w doskonaleniu zawodowym lokalnym w jednostkach organizacyjnych Policji w całym kraju, jak również w procesie samodoskonalenia funkcjonariuszy. Od początku wydawania serii (tj. od 2009 r.) do końca I kwartału 2020 r. opublikowano 196 tytułów. Autorami materiałów są nauczyciele policyjni CSP.

Wybrane „Materiały Dydaktyczne”, wydane przez CSP w latach 2009–2020.

„Materiały Pomocnicze do Kursów Specjalistycznych”

Wybrane „Materiały Pomocnicze do Kursów Specjalistycznych”, wydane przez CSP w latach 2015–2020.

Od 2015 r. wydawane są „Materiały Pomocnicze do Kursów Specjalistycznych” w ramach procesu oprzyrządowania kursów specjalistycznych będących w tzw. opiece merytorycznej szkoły. Do końca I kwartału 2020 r. wydano 18 tytułów z tej serii (w tym 2 o klauzuli „poufne”).

EURO 2012

Wielkim wydarzeniem i sprawdzianem dla polskiej Policji były Mistrzostwa Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012, ponieważ jednym z warunków powodzenia turnieju finałowego, który odbywał się w Polsce i na Ukrainie, było poczucie bezpieczeństwa wszystkich jego uczestników na stadionach i w przestrzeni publicznej miast-gospodarzy. Zabezpieczenie turnieju było największą operacją w dotychczasowej historii polskiej Policji. W celu koordynacji działań wszystkich organów działających na rzecz bezpieczeństwa rozgrywek utworzono w CSP w Legionowie Policyjne Centrum Dowodzenia (PCD). Na przełomie 2012 i 2013 r. CSP wydało publikację (w wersji polskiej i angielskiej) podsumowującą w syntetyczny sposób przygotowania Policji do zabezpieczenia mistrzostw oraz przebieg operacji policyjnej pod kryptonimem „HAT TRICK 2012”, w tym rolę i zadania PCD oraz CSP. Opracowanie powstało z udziałem wielu osób, służb i instytucji, w tym przede wszystkim Głównego Sztabu Policji KGP. Stanowi świadectwo, że zabezpieczenie EURO 2012, oparte na filozofii działań Policji podczas turnieju, łączącej wykonywanie ustawowych zadań z poszanowaniem dla specyficznej atmosfery kibicowania podczas międzynarodowej imprezy, zostało pozytywnie ocenione przez społeczeństwo, a realizacja zadań przez PCD spotkała się z uznaniem najwyższych władz państwowych i policji państw europejskich.

Publikacje podsumowujące EURO 2012.

Monografie naukowe i materiały pokonferencyjne CSP

Należy wspomnieć o publikacjach CSP zawierających pogłębione, naukowe ujęcie wybranych zagadnień z problematyki szeroko rozumianego bezpieczeństwa i porządku publicznego.

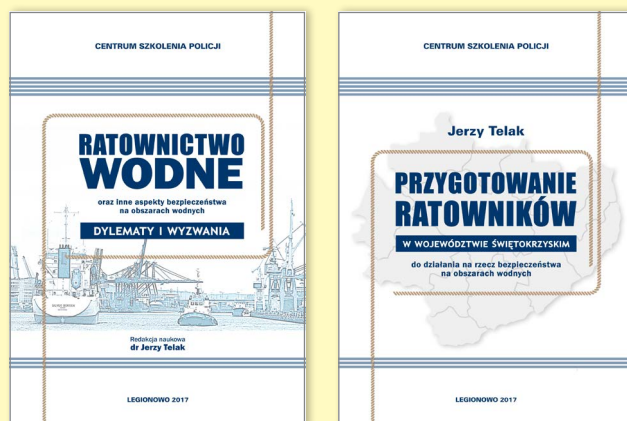
Jedną z nich była monografia *Dydaktyka zawodowa. Dylematy i wyzwania* (2015), wydana w związku z konferencją naukową zorganizowaną w CSP 29 września 2015 r. W publikacji przedstawiono wyzwania współczesnej andragogiki, kwestię podniesienia efektywności kształcenia poprzez optymalizację oraz zastosowanie nowoczesnych technik i narzędzi pomiarów, a także różne podejścia do strategii budowania systemu szkolenia zawodowego. Głównym celem stawianym sobie przez autorów poszczególnych artykułów było określenie możliwości poprawy jakości kształcenia oraz szkolenia i doskonalenia zawodowego w wybranych służbach mundurowych.

W 2017 r. CSP wydało 2 monografie naukowe w związku z konferencją poświęconą bezpieczeństwu na obszarach wodnych. W publikacji *Ratownictwo wodne oraz inne aspekty bezpieczeństwa na obszarach wodnych. Dylematy i wyzwania* przedstawiono m.in. rolę Rządowego Centrum Bezpieczeństwa w systemie zarządzania kryzysowego, zadania Państwowej Straży Pożarnej w zakresie ratowniczym, krajowy system ratowniczo-gaśniczy, wieloletnią działalność Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego, a także metody i formy wykonywania zadań przez policjantów na obszarach wodnych oraz system ich kształcenia prowadzonego przez CSP.

Druga monografia, *Przygotowanie ratowników w województwie świętokrzyskim do działania na rzecz bezpieczeństwa na obszarach wodnych* J. Telaka, stanowiła analizę systemu ratownictwa wodnego w województwie świętokrzyskim w kontekście zagrożeń bezpieczeństwa na obszarach wodnych oraz organizacji ogólnopolskiego systemu ratownictwa wodnego.

Dydaktyka zawodowa, 2015.

Monografie naukowe poświęcone bezpieczeństwu na wodach, 2017.

DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA CSP W LATACH 2011–2020

Możliwości wykorzystania okrzemek w kryminalistyce, 2019.

Publikacja *Możliwości wykorzystania okrzemek w kryminalistyce* to syntetyczne podsumowanie seminarium naukowego zorganizowanego w lipcu 2019 r. przez CSP przy współudziale Uniwersytetu Łódzkiego oraz Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego. Adresowana jest do techników kryminalistyki oraz funkcjonariuszy prowadzących postępowania przygotowawcze, a jej autorzy to zarówno przedstawiciele środowiska naukowego, jak i praktycy policyjni.

Materiały profilaktyczne

Istotną częścią służby policjantów są działania prewencyjne, a wśród nich profilaktyka wśród najmłodszych. Wydawnictwo CSP uczestniczyło w przygotowaniu wielu materiałów profilaktycznych i edukacyjno-informacyjnych dla dzieci i młodzieży. Materiały te są wykorzystywane podczas zajęć profilaktycznych z zakresu bezpieczeństwa w przedszkolach i szkołach, podczas Dni Otwartych CSP i innych przedsięwzięć z udziałem najmłodszych. Do tej grupy odbiorców skierowana była także książka *Kieruj się rozsądkiem. Opo- wiem i narysuję ci bajkę*, zawierająca prace plastyczne wy-

konane przez uczniów szkół podstawowych powiatu gołdapskiego w ramach ogólnopolskiej kampanii stanowiącej część projektu „Bezpieczeństwo w ruchu drogowym”, współfinansowanego ze środków Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy.

PUBLIKACJE NA RZECZ KGP I KWP

Ceremoniał policyjny i regulamin musztry w Policji

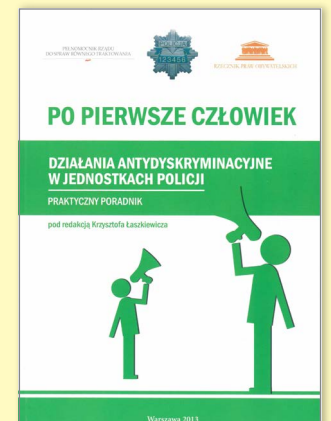
Ceremoniał policyjny, Regulamin musztry w Policji i Ceremoniał policyjny w praktyce, KGP, 2012–2013.

Spośród publikacji Komendy Głównej Policji, w których wydaniu uczestniczyło CSP, na szczególną uwagę zasługują *Ceremoniał policyjny*, *Regulamin musztry w Policji* i *Ceremoniał policyjny w praktyce*. Publikacje zostały wydane w 2012 i 2013 r. w związku z wprowadzonymi nowymi aktami prawnymi regulującymi te kwestie. Jak bowiem wskazał w przedmowie do wydania *Ceremoniału policyjnego* ówczesny Komendant Główny Policji nadinsp. Marek Działoszyński:

Ceremoniał policyjny ma na celu kultywowanie policyjnych tradycji, integrowanie środowiska oraz umacnianie pozytywnego wizerunku Policji w społeczeństwie. Jego podstawowym przesłaniem jest dążenie do tego, aby uroczystości z udziałem policyjnej asysty honorowej, policjantów oraz przedstawicieli środowiska policyjnego przebiegały w atmosferze powagi, podniosłości i były wyrazem szacunku dla narodowych symboli⁴¹. Stosowanie zasad określonych w regulaminie musztry natomiast jest obowiązkiem każdego policjanta – wyrazem jego odpowiedzialności za powierzone obowiązki służbowe oraz dbałości o godny wizerunek własny i całej formacji⁴².

Po pierwsze człowiek – poradnik antydyskryminacyjny dla policjantów

Należy przypomnieć też udział wydawnictwa CSP w końcowych pracach nad przygotowaniem do wydania niezwyklej publikacji pt. *Po pierwsze człowiek. Działania antydyskryminacyjne w jednostkach Policji – praktyczny poradnik* Ogólnopolskiej Sieci Pełnomocników Policji ds. Ochrony Praw Człowieka. Opracowanie to powstało we współpracy Policji, organizacji pozarządowych oraz

Po pierwsze człowiek – poradnik Ogólnopolskiej Sieci Pełnomocników Policji ds. Ochrony Praw Człowieka, 2013.

Wybrane publikacje i materiały edukacyjno-profilaktyczne dla dzieci, 2010–2020.

Biura Rzecznika Praw Obywatelskich. Jak napisała Rzecznik Praw Obywatelskich prof. Irena Lipowicz w liście będącym wprowadzeniem do publikacji:

Autorom podręcznika przyświecał jeden cel – przekonać odbiorców, że w naszej pracy ogromnie ważna jest postawa tolerancji oparta na takich wartościach, jak: otwartość, empatia, poszanowanie godności drugiego człowieka. Jesteśmy przekonani, że zawarte w opracowaniu treści i wskazówki będą bardzo pomocne w codziennej pracy funkcjonariuszy. Pomogą im nie tylko poszerzyć wiedzę na temat różnorodności kulturowej i społecznej, ale również przygotują do profesjonalnej reakcji w sytuacjach trudnych, wymagających szczególnej wrażliwości i delikatności, aby spełnione zostały podstawowe zasady równego traktowania⁴³.

Współpraca z Europolem – opracowania BMWP KGP

Publikacje Biura Międzynarodowej Współpracy Policji KGP dotyczące współpracy z Europolem, 2014–2015.

W latach 2014–2015 przygotowano kilka publikacji Biura Międzynarodowej Współpracy Policji KGP opracowanych w ramach przedsięwzięć wspierających dążenia do zwiększenia skuteczności i sprawności działań polskiej Policji wymagających współpracy międzynarodowej poprzez rozszerzenie dostępu do narzędzi wymiany informacji z Europolem i Państwami Członkowskimi.

Inne publikacje KGP i KWP

W latach 2011–2018 wydawnictwo CSP udzieliło wsparcia w przygotowaniu do druku bądź w wydaniu publikacji i materiałów szkoleniowych m.in. Gabinetowi Komendanta Głównego Policji, Biuru Kadr i Szkolenia, Centralnego Biura Śledczemu (obecnie CBŚP), Biuru Spraw Wewnętrznych (obecnie BSWP), Biuru Międzynarodowej Współpracy Policji, Głównemu Sztabowi Policji, Biuru Ruchu Drogowego, Biuru Komunikacji Społecznej, Biuru Historii i Tradycji Policji KGP, a także komendom wojewódzkim Policji w Kielcach i we Wrocławiu. W latach 2009–2015 wydano także kilka publikacji na rzecz duszpasterstwa Policji przede wszystkim we współpracy z kapłanem Komendy Głównej Policji ks. Janem Kotem SAC.

„KWARTALNIK POLICYJNY”

Załączki „Kwartalnika Policyjnego” – czasopisma Centrum Szkolenia Policji sięgają 2005 r., kiedy decyzją nr 816 Komendanta CSP z dnia 2 listopada został powołany zespół do opracowania czasopisma pod przewodnictwem insp. Jacenta Bąkiewicza, ówczesnego Zastępcy Komendanta CSP ds. dydaktycznych. Zadaniem zespołu było wypracowanie założeń czasopisma we wszystkich aspektach: organizacyjnych, wydawniczych, redakcyjnych, finansowych i formalnoprawnych. Pierwsze wydanie kwartalnika ukazało się w lipcu 2007 r. Redaktorem naczelnym został sierż. Piotr Maciejczak, a w skład zespołu redakcyjnego wchodził także policjanci i pracownicy Zakładu Komunikacji Społecznej, Wydziału Wydawnictw i Poligrafii oraz rzecznik prasowy CSP. Od początku czasopismu patronowała Rada Naukowa złożona z przedstawicieli świata nauki. Kształt i skład redakcji w ciągu kilkunastu lat jej funkcjonowania ulegał zmianom. Od 2016 r. funkcję redaktora naczelnego czasopisma pełni Zastępca Komendanta CSP ds. dydaktycznych insp. Marcin Szyndler, redakcję natomiast stanowią naczelnik i pracownicy Wydziału Wydawnictw i Poligrafii, wspierani przez osoby z Wydziału Prezydialnego dokonujące tłumaczenia na język angielski. Kierownicy komórek

Wybrane publikacje KGP i KWP, wydane przez CSP w latach 2011–2018.

dydaktyczno-wychowawczych CSP wchodzi w skład Rady Wydawniczej, pełniąc funkcję doradczą-programową czasopisma. „Kwartalnik Policyjny” stanowi forum wymiany wiedzy i doświadczeń środowiska policyjnego, a także platformę edukacyjną, która odpowiada na aktualne potrzeby służby, umożliwia prezentowanie dobrych praktyk w obszarze wielu specjalności policyjnych oraz przedstawia kwestie istotne dla bezpieczeństwa i porządku publicznego w różnych aspektach, w tym również z perspektywy nauki użytecznej na rzecz praktyki codziennej służby.

Autorzy artykułów wywodzą się zarówno spośród nauczycieli policyjnych CSP oraz funkcjonariuszy i pracowników jednostek organizacyjnych Policji w całym kraju, jak i z innych służb i instytucji ochrony porządku prawnego, fundacji i stowarzyszeń działających na rzecz bezpieczeństwa publicznego, a także ze środowiska akademickiego.

Problematyka czasopisma obejmuje m.in. zagadnienia z obszaru szeroko rozumianego bezpieczeństwa, pragmatyki policyjnej, szkolnictwa policyjnego, zarządzania, prawa i administracji, a także kwestie dotyczące współpracy Policji z innymi służbami i instytucjami. W ostatnich latach czasopismo przekształciło się w istotny element wspierający doskonalenie zawodowe policjantów w całym kraju. Problematyka poszczególnych numerów w dużej części koncentruje się na zaplanowanym temacie przewodnim, np. na kynologii policyjnej, bezpieczeństwie na wodzie, profilaktyce, bezpieczeństwie imprez masowych, bezpieczeństwie ruchu drogowego, na ratownictwie, cyberbezpieczeństwie, a artykuły są przygotowywane przez specjalistów z danej dziedziny.

Dystrybucja kwartalnika obejmuje m.in. KGP, wszystkie komendy wojewódzkie, szkoły i ośrodki szkolenia Policji, komendy powiatowe i miejskie Policji, komisariaty specjalistyczne, rzeczników służb mundurowych, a także biblioteki i uczelnie wyższe. Czasopismo jest również dostępne na stronie www.kwartalnik.csp.edu.pl.

PODSUMOWANIE

Podsumowując 30-letnią działalność wydawniczą CSP, należy stwierdzić, że zostało w niej odzwierciedlone dążenie do ukształtowania modelu policjanta zgodnego z oczekiwaniami społeczeństwa polskiego, wyartykułowanymi po transformacji ustrojowej m.in. w ustawie o Policji, a następnie wzmocnionymi w związku z ratyfikacją umów międzynarodowych oraz podpisaniem traktatu stowarzyszeniowego z Unią Europejską. Poprzedzająca już w 1990 r. została ustanowiona wysoko: *służyć wiernie Narodowi, chronić ustanowiony Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej porządek prawny, strzec bezpieczeństwa Państwa i jego obywateli, nawet z narażeniem życia; wykonując powierzone zadania, pilnie przestrzegać prawa; strzec tajemnic związanych ze służbą, honoru, godności i dobrego imienia służby oraz przestrzegać zasad etyki zawodowej*⁴⁴.

Jest to model funkcjonariusza demokratycznego państwa prawa, w którym: „człowiek może czynić to wszystko, co nie jest wyraźnie zabronione przez ustawę, natomiast funkcjonariusz porządku prawnego – tylko to, na co zezwala mu ustawa lub zarządzenie wydane na jej podstawie”⁴⁵. Policjant musi być jednocześnie skuteczny w zwalczaniu przestępczości i przestrzegać praw człowieka. Zgodnie z zasadami etyki zawodowej – powinien stale doskonalić i uzupełniać swoją wiedzę oraz umiejętności zawodowe, a także dbać o społeczny wi-

zerunek Policji jako formacji, w której służy, i podejmować działania służące budowaniu zaufania do niej. W publikacjach i materiałach szkoleniowych CSP w skromnej części został zapisany ogromny wysiłek całej formacji, by sprostać zadaniom wyznaczonym jej 30 lat temu przez polskie społeczeństwo i by nie zawrócić z tej drogi.

*Autorka artykułu składa serdeczne podziękowania
mł. insp. w st. spocz. Julianowi Mościbrodzkiemu,
Naczelnikowi Wydziału Wydawnictw
i Poligrafii CSP w latach 1990–2010
za cenne uwagi oraz udostępnienie fotografii.*

¹ *Policja w III Rzeczypospolitej (1990–2010), na podstawie:* A. Letkiewicz, P. Majer, *Polska Policja*, wyd. II uzupełnione; Wyd. Wyższej Szkoły Policji, Szczytno 2011, s. 149–155, <http://info.policja.pl/inf/historia/policja-w-iii-rp/policja-w-iii-rzeczypo/67621,Policja-w-III-Rzeczypospolitej-19902010.html> [dostęp: 25.04.2020 r.].

² A. Krempleski, J. Skowron, *Prawa człowieka a policja*, w: *Szkola Praw Człowieka. Teksty wykładów*, Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Warszawa 1998, z. 5, s. 189–235, http://www.webfabrika.com.pl/krempy/prawa_czlowieka_a_policja.htm [dostęp: 25.04.2020 r.].

³ L. Szreder, *Policja od 1990 r. w służbie dla obywatela*, w: Komenda Główna Policji, *Historia i rola społeczna formacji policyjnych w jubileuszu 85-lecia. Materiały z sympozjum naukowego zorganizowanego przez Komendę Główną Policji i Uniwersytet Warszawski 23 lipca 2014 r.*, wyd. CSP, Warszawa–Legionowo 2005, s. 116–119.

⁴ *Policja w III Rzeczypospolitej (1990–2010).*

⁵ Tamże.

⁶ *Jubileusz 5-lecia Centrum Szkolenia Policji*, Legionowo 1995, s. 17.

⁷ J. Mościbrodzki, *CSP rówieśnikiem ustawy*, „Policja 997”, wydanie specjalne nr 2, kwiecień 2015, s. 47.

⁸ *Insp. w st. spocz. Piotr Caliński, Komendant Centrum Szkolenia Policji w latach 1991–2001 i 2004–2006*, w: *Wspomnienia byłych komendantów i funkcjonariuszy Centrum Szkolenia Policji*, rozm. przepr. T. Piechowicz, H. Grochowska, <http://www.csp.edu.pl/csp/o-szkole/25-lecie-centrum-szkole/2498,Wspomnienia-bylych-Komendantow-i-funkcjonariuszy-Centrum-Szkolenia-Policji.html> [dostęp: 26.04.2020 r.].

⁹ L. Szreder, *Policja od 1990 r. w służbie dla obywatela*, w: Komenda Główna Policji, *Historia i rola społeczna formacji policyjnych w jubileuszu 85-lecia. Materiały z sympozjum naukowego zorganizowanego przez Komendę Główną Policji i Uniwersytet Warszawski 23 lipca 2014 r.*, s. 115.

¹⁰ *Przedmowa insp. dr Janiny Orłowskiej, Dyrektora Biura Prawnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych do publikacji Zbiór ustaw i przepisów wykonawczych dla policjantów*, wyd. CSP, Legionowo 1991, s. 5.

¹¹ W tym m.in.: rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 września 1990 r.: w sprawie szczegółowego trybu korzystania przez policjantów z pomocy instytucji państwowych, jednostek gospodarczych, organizacji społecznych i obywateli; w sprawie trybu legitymowania, zatrzymywania osób, dokonywania kontroli osobistej oraz przeglądania bagaży i sprawdzania ładunku przez policjantów; w sprawie określenia przypadków oraz warunków i sposobów użycia przez policjantów środków przymusu bezpośredniego; w sprawie szczegółowych warunków i sposobu postępowania przy użyciu broni palnej przez policjantów.

- ¹²Helsińska Fundacja Praw Człowieka, *Po stronie wolności. 25 lat Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka w Polsce*, Warszawa 2015, s. 40–41, http://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2015/06/hfpc_po_stronie_wolnosci_25_lat_hfpc_w_polsce.pdf [dostęp: 28.04.2020 r.].
- ¹³Od Wydawcy, w: *Prawa człowieka a policja. Wybór dokumentów Rady Europy i ONZ*, red. nauk. A. Rzepliński, wyd. CSP, Legionowo 1992, s. 4.
- ¹⁴M. Nowicki, A. Rzepliński, *Wprowadzenie*, w: *Prawa człowieka a policja. Wybór dokumentów Rady Europy i ONZ*, red. nauk. A. Rzepliński, s. 5.
- ¹⁵J. Alderson, *Prawa człowieka a policja. Policjant w państwie prawa*, tłum. J. Krahelska, wyd. CSP, Legionowo 1994, s. 5–6. Tytuł oryginału: *Police, People and Governments*, w: J. Alderson, *Human Rights and the Police, Council of Europe*, Strasbourg 1984, 1993.
- ¹⁶Tamże, s. 7–13.
- ¹⁷*Prawa człowieka a policja. Problemy teorii i praktyki*, praca zbiorowa pod red. nauk. A. Rzeplińskiego, wyd. CSP, Legionowo 1994, s. 9–13.
- ¹⁸Tamże.
- ¹⁹Numery do 2011 r. są dostępne pod adresem: <http://bip.kgp.policja.gov.pl/kgp/dziennik-urzedowy-kgp>, a od 2012 r. Dziennik Urzędowy KGP jest publikowany na stronie: edziennik.policja.gov.pl.
- ²⁰W 2013 r. na stronie Komendy Głównej Policji opublikowany został wyłącznie w wersji elektronicznej jeszcze jeden, ostatni, 44. numer „Biuletynu Prawnego”, dostępny pod adresem: <http://bip.kgp.policja.gov.pl/kgp/biuletyn-prawny-kgp/4846,2008.html>.
- ²¹J. Wikariak, *Tezy wystąpienia komendanta głównego Policji na seminarium radców prawnych Policji 27 listopada 1997 r.*, „Biuletyn Prawny” 1998, nr 1, s. 9–10.
- ²²„Serwis Informacyjny. Narkomania” 2013, nr 4, s. 16–17, file:///C:/Users/ADMIN/AppData/Local/Temp/SIN%204%202013-internet.pdf [dostęp: 1.05.2020 r.].
- ²³*Analiza kryminalna (uaktualniona wersja 2.0.)*, wyd. CSP, Legionowo 1999, tłum. z oryginału: *Crime Analysis Booklet, updated version 2.0.*, International Criminal Police Organization – Interpol; The Interpol Crime Analysis Working Group, Lyon 1997), wyd. CSP, Legionowo 1999.
- ²⁴Tamże, s. 16.
- ²⁵M. Ślizak, W. Ignaczak, *Analiza kryminalna. Skuteczne narzędzie, ale nie panaceum na brak myślenia*, rozm. przepr. I. Klonowska-Senderska i P. Maciejczak, „Kwartalnik Policyjny” 2012, nr 4, s. 6.
- ²⁶*20 lat Centrum Szkolenia Policji*, red. J. Mościbrodzki, wyd. CSP, 2011, s. 80.
- ²⁷Komenda Główna Policji, *Międzynarodowe Konferencje Policji/ Milicji kryminalnej 1992–1996*, wyd. CSP, Legionowo 1996, s. 3–17.
- ²⁸*Działalność wydawnicza*, w: *20 lat Centrum Szkolenia Policji*, red. J. Mościbrodzki, s. 72.
- ²⁹*Raport podsumowujący. Badanie dotyczące problemu występowania w Policji agresji skierowanej przeciwko osobom spoza Policji, z którymi funkcjonariusz ma kontakt w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych*, badanie przeprowadzone przez firmę Synergion Michał Kociankowski Spółka Komandytowa dla MSWiA, 7.12.2015 r., <https://oko.press/images/2018/04/Raport-MSWiA-policja.pdf> [dostęp: 5.05.2020 r.].
- ³⁰*Działalność wydawnicza*, w: *20 lat Centrum Szkolenia Policji*, red. J. Mościbrodzki, s. 74.
- ³¹Komenda Główna Policji, *Polska Karta Praw Ofiary*, wyd. CSP, Warszawa 2000, s. 5.
- ³²Tamże, s. 9.
- ³³C. Sommaruga, Prezydent Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża, *Przedmowa do: C. de Rover, Służyć i chronić. Prawa człowieka i prawo humanitarne dla policji i sił bezpieczeństwa państwa*, tł. T. Jasudowicz, red. nauk. prof. dr hab. A. Rzepliński, wyd. CSP, Legionowo 2002, s. VII. Tytuł oryginału: *To Serve and to Protect. Human Rights and Humanitarian Law for Police and Security Forces*, Genewa 1998.
- ³⁴J. Mościbrodzki, *Działalność wydawnicza*, w: *20 lat Centrum Szkolenia Policji*, red. J. Mościbrodzki, s. 74.
- ³⁵Ośrodek Badania Opinii Społecznej, *Zaufanie społeczne do Policji w ostatnich latach*, Warszawa 1997, s. 5, http://tnsglobal.pl/archiw_files/083-97.pdf [dostęp: 4.05.2020 r.].
- ³⁶Policja, *OBOP – Zaufanie do Policji, ocena pracy i poczucie bezpieczeństwa*, <http://www.policja.pl/pol/aktualnosci/923,OBOP-Zaufanie-do-Policji-ocena-pracy-i-poczucie-bezpieczenstwa.html> [dostęp: 4.05.2020 r.].
- ³⁷Policja, *Większość Polaków deklaruje swoje zaufanie do Policji*, <http://www.policja.pl/pol/aktualnosci/122393,Wiekszosc-Polakow-deklaruje-swoje-zaufanie-do-Policji.html> [dostęp: 4.05.2020 r.].
- ³⁸Policja, *Policja najlepiej ocenianą instytucją w Polsce*, 24.03.2020 r., <http://www.policja.pl/pol/aktualnosci/186709,Policja-najlepiej-oceniana-instytucja-w-Polsce.html> [dostęp: 4.05.2020 r.].
- ³⁹J. Łaszczuk, *Edukacyjne wartości środków informatycznych*, w: *Technologie informacyjne w edukacji policjantów*, red. nauk. A. W. Mitas, wyd. CSP, Legionowo 2009, s. 11.
- ⁴⁰Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, *Handel ludźmi w Polsce. Kompendium wiedzy*, Warszawa 2016, s. 3 i 53, file:///C:/Users/ADMIN/AppData/Local/Temp/Handel_ludzmi_w_Polsce_Kompendium_wiedzy.pdf [dostęp: 2.05.2020 r.].
- ⁴¹Komenda Główna Policji, *Ceremoniał policyjny*, wyd. CSP, Legionowo–Warszawa 2012, s. 5.
- ⁴²Pierwszy Zastępca Komendanta Głównego Policji nadinsp. Krzysztof Gajewski, *Wprowadzenie do publikacji: Komenda Główna Policji, Regulamin musztry w Policji*, wyd. CSP, Legionowo–Warszawa 2013, s. 5.
- ⁴³I. Lipowicz, *List Rzecznika Praw Obywatelskich*, w: *Po pierwsze człowiek. Działania antydyskryminacyjne w jednostkach Policji – praktyczny poradnik*, red. K. Łaskiewicz, Ogólnopolska Sieć Pełnomocników Policji ds. Ochrony Praw Człowieka, Warszawa 2013, s. 5.
- ⁴⁴Zwroty zawarte w rocie ślubowania policjanta, art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji.
- ⁴⁵*Prawa człowieka a policja. Problemy teorii i praktyki*, s. 9.

Summary

Publishing activities of the Police Training Centre as an element of shaping a new model of a police officer after 1989

In the article there have been overviewed publishing activities of the Police Training Centre in Legionowo for the last 30 years of its existence. In the introduction political transformation and its influence on the formation of the Police have been briefly characterised. The issue has been divided into 3 main parts, concerning subsequent decades, in which there have been differentiated groups of tasks around which the publications were concentrated. The overview of the PTC publications indicates that publishing activities constitute a significant element of shaping a new model of a police officer after 1989 – an officer of a democratic state – and reflect a several decades effort of the whole formation to challenge missions designated by the Polish society, i.a. in the Police Act and in ratified international agreements.

Tłumaczenie: Renata Cedro